תמצית דו"ח דירקטוריון

ליום 30.09.2008

תמצית דו"ח הדירקטוריון כולל מידע צופה פני עתיד,כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968, מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה הקיימת בקופה במועד הדו"ח וכולל הערכות של הקופה או כוונות שלה נכון למועד הדו"ח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "הקופה מעריכה", "הקופה סבורה", "צפוי/ה" וכדומה, אך ייתכן כי מידע זה יופיע גם בניסוחים אחרים.

״עמית״ קופה לפנסיה ותגמולים בע״מ
==========
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

פרק א׳ - מאפיינים כלליים של קרן הפנסיה

״עמית קרן לפנסיה ותגמולים בע״מ״ (להלן - החברה) מפעילה קרן פנסיה יסוד (להלן – הקרן) ופועלת במסגרת תקנות החברה ובכפיפות לשינויים ולתוספות שיוכנסו בהם מזמן לזמן על-פי ההחלטה שתתקבל על ידי אסיפה כללית מיוחדת ברוב של 75% מהנוכחים ובאישור הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון באוצר.

חשבונות קרן הפנסיה מתנהלים בנפרד מחשבונות הקרנות האחרות המתנהלות בעמית. קרן הפנסיה, אחראית למילוי המוטל עליה לפי התקנות וכספי הקרן משמשים אך ורק למטרות להן מיועדת הקרן.

מטרת הקרן היא להבטיח לעמיתיה תשלום פנסיה לעת זיקנה, לברי-קצבה וכן פנסיות לאלמנים, אלמנות ויתומים של פנסיונרים שנפטרו והזכאים לכך על פי התקנון.

המקורות הכספיים נובעים מתשלומי המעסיק והעובד ונצברים מידי חודש בחודשו לקרן הפנסיה.

<u>החברה המנהלת</u>

הקרן מנוהלת מ-1.1.93 ע״י הפניקס ניהול קרנות פנסיה וגמולים בע״מ (להלן - חברת הניהול), בהתאם להסכם ניהול שאושר ע״י הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון באוצר.
חברת הניהול מנהלת קרנות פנסיה חדשות הנותנת שירותי תפעול גם לעמיתי קופת פיצויים ותגמולים.
ניהול קופת הפיצויים והתגמולים תעבור מהחברה המנהלת לניהול הפניקס גמל בע״מ ב- 1.1.09 . בין החברה לחברה המנהלת מתנהל מו״מ לשינוי הסכם הניהול.

<u>רישיון מבטח</u>

ל״עמית קרן לפנסיה ותגמולים בע״מ״ רישיון מבטח שמספרו 1/347, שהוצא בהתאם לסעיף 85 א׳ לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ״א - 1981 ותוקפו החל מיום תחילת החוק 1.7.81.

<u>אישור קופות גמל</u>

לקרן אישור קופת גמל לקצבה מס׳ 1/347, המתחדש מידי שנה והינו בתוקף עד ליום 31.12.08. אישור קופת גמל ניתן לתקופה מוגבלת ומאחר ועל החברה להשלים את השינוי המבני המתחייב על פי דין.

<u>צבירת זכויות הפנסיה</u>

בקרן מופעלות כיום שתי תוכניות לצבירת פנסיית יסוד לפי הפירוט הבא:

(1) תוכנית צבירת הפנסיה לעמיתים שהצטרפו עד 31.12.1988

בתוכנית זאת, הפנסיה מחושבת עפ״י ותק צבור ושכר קובע.

על פי תקנון הקרן, עמית שהצטרף עד יום 31.12.1988 רשאי לבחור, לפני מועד תחילת תשלומי הפנסיה, בחירה בלתי חוזרת בין שתי האפשרויות לחישוב פנסיה ועל פיהן נקבע אופן הצמדת תשלומי הפנסיה:

"עמית" קופה לפנסיה ותגמולים בע"מ
==========
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

1. הצמדה לתוספת יוקר - לפי אפשרות זו השכר הקובע לפנסיה יחושב על פי השכר הריאלי הממוצע ועל בסיס לוח הפנסיה הישן כדלקמן:

10 שנות וותק	-	30%
לכל שנה נוספת	-	1.4%
שיעור הצבירה המרבי	-	65%

תקופת האכשרה בתוכנית זאת היא 10 שנים מלאות בהן שולמו לקרן התשלומים המגיעים מהמעסיק והעובד.

2. הצמדה למדד - לפי אפשרות זו גובה הפנסיה יקבע על פי סכום הצבירה שיצטבר לזכות העמית בהגיעו לגיל הפרישה ועל בסיס חישוב אקטוארי, בתוספת של עד 20%, אולם בכל מקרה הפנסיה לא תעלה על הפנסיה המחושבת לפי אפשרות 1 ולא תפחת מ-5% מהשכר הממוצע במשק (פנסיית מינימום).

(2) תוכנית צבירת הפנסיה לעמיתים שהצטרפו החל מ-1.1.1989

תוכנית זאת מבוססת על טבלת צבירת אחוזי פנסיה שנתיים המקנה "מנות פנסיה" . התוכנית מאוזנת אקטוארית ברמה אישית, "המנות" מחושבות בעת התשלום לגבי כל הפקדה בנפרד, לפי גיל ומין העמית.

זכויות הפנסיה נצברות כשהן צמודות למדד יוקר המחיה מדי חודש בחודשו.

שיטה זאת אינה מחייבת תקופת אכשרה, אולם קיימת פנסיית מינימום בשיעור 5% מהשכר הממוצע במשק.

(3) תוכנית לעמיתים שהצטרפו בתקופה 1-3/95 (עמיתי תקופת הביניים)

תוכנית זו מבוססת על טבלת צבירת אחוזי פנסיה שנתיים המקנה "מנות פנסיה" לפי תשואה של 4.6%. התוכנית מאוזנת אקטוארית ברמה האישית "המנות" מחושבת בעת התשלום לגבי כל הפקדה בנפרד לפי גיל ומין העמית. זכויות הפנסיה נצברות כשהן צמודות למדד מידי חודש בחודשו אך תשלום הפנסיה נעשה בסוף החודש בגין החודש שחלף. אין תקופת אכשרה אך יש דרישה לפנסיית מינימום.

<u>קרן סיכון</u>

מטרת קרן הסיכון הינה לצבור עתודות לחיזוקה וביסוסה של קרן הפנסיה.
המקור הכספי של קרן הסיכון הוא מניכוי מעמיתים העוזבים ומושכים את סכום הצבירה שלא כפנסיה חודשית, בשיעורים הבאים:

1. 3% מהצבירה - ממשיכות לפני גיל פרישה.

2. 1% מהצבירה - ממשיכות לאחר גיל פרישה.

3. במקרה מות עמית אין מבוצע ניכוי לקרן סיכון והכספים משולמים במלואם למוטבים (נהנים).

"עמית" קופה לפנסיה ותגמולים בע"מ
==========
קרן פנסיה לעמיתים ותיקים

שינויים בדו"ח האקטוארי

בהתאם להחלטת המועצה, החברה ביצעה שינוי בשיטת החישוב של הדו"ח אקטוארי. ברבעון הנוכחי נערך המאזן האקטוארי על בסיס הזכויות ומנות הפנסיה במקום על בסיס הצבירה, כפי שנעשה עד היום. השפעה על שינוי שיטת החישוב גרמה לתוספת גירעון אקטוארי של כ 120 מיליון ש"ח.

שינויים בתקנון הקרן

בשנת 2006 הועבר לאגף שוק ההון שינוים בתקנון ההתאגדות של החברה וקרן פנסיה יסוד בהתאם למתחייב משינויי החקיקה והשינוי המבני. השינויים בבדיקה באגף שוק הוון וטרם אושרו.
ב- 27/12/07 אשרו השינויים בתקנות המתחייבים מהוראות האוצר בכל הנוגע לשינוי המקדמים והטבלאות.
במאי 2007 הועבר לאגף שוק ההון שינויים בתקנות ההתאגדות שעניינם משיכה חלקית מקרן הפנסיה וקבלת פנסיה חלקית בגין יתרת הצבירה . השינויים בתקנות אושרו על ידי הממונה ב- 26.6.08.

הסדר הניהול

קרנות הפנסיה והתגמולים של "עמית" מנוהלות באמצעות מוסדות עמית המאוישות ע"י נציגי העובדים, המעבידים והעצמאיים ונציגי חברת הניהול, "הפניקס ניהול קרנות פנסיה וגמולים בע"מ" (שהינה חברת בת של הפניקס הישראלי בע"מ).

חברת הניהול מעמידה לרשות החברה, על חשבונה, את כל העובדים נושאי התפקידים ונותני השירותים וכן משרדים ומערכות תפעול וזאת בתמורה לדמי הניהול ששיעורם נקבע בסעיף 144 לתקנון.

להסדר הניהול ניתן תוקף בפרק ח' בתקנות עמית: (הוראות מיוחדות בתקופת ניהולה של עמית ע"י חברת הניהול), עפ"י אישור האסיפה הכללית המיוחדת מיום 24.12.1992 ואישור הממונה על שוק ההון, בטוח וחסכון מיום 15.3.1993, בהתאם לפירוט להלן:

(1) חברת הניהול רשאית למנות 4 נציגים מטעמה באסיפה הכללית, במועצה ובועד הפועל - ו-3 בועדת ההשקעות (להלן: "נציגי חברת הניהול").

(2) לנציגי חברת הניהול באסיפה הכללית, במועצה ובועד הפועל-
51% (חמישים ואחד אחוזים) מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית,
וכן (לפי העניין) במועצה ובועד הפועל: 2 מנציגי חברת הניהול ובהם מנכ"ל החברה או בהעדרו ממלא מקומו (כמשמעותם בתקנה 131 בתקנות), ישתתפו בישיבותיהן של האסיפה הכללית, המועצה והועד הפועל.

(3) העמיתים החברים בחברה רשאים לבחור באסיפה הכללית לפי שיקול דעתם הבלעדי, מיופי כוח מטעמם, כחברים במועצה ובועד הפועל, בהתאם ובכפיפות לתנאים ולהוראות המפורטים בתקנות החברה.

(4) לנציגי העמיתים במועצה ובוועד הפועל 49% (ארבעים ותשעה אחוזים) מזכויות ההצבעה כשלכל אחד מנציגי העמיתים שיצביעו במועצה ובועד הפועל יועבר חלק יחסי מזכויות ההצבעה, לפי היחס של 1 חלקי מספר המצביעים הנוכחים במועצה או בועד הפועל.

החברה קבלה ביום 8.1.02 אישור הממונה הדוחה את יישום חוזר פנסיה 2002/4 בכל הנוגע לקרן הפנסיה עמית קופה לפנסיה ותגמולים בע"מ.

פרק ב' - נתונים עיקריים בדוחות הכספיים ביניים ושינויים מהותיים

מאזן

סך התחייבויות הפנסיוניות ליום 30 בספטמבר 2008 הסתכמו לסך של 598,927 אלפי ש"ח מול 569,712 אלפי ש"ח ליום 31.12.07 - גידול של 5.13% הנובע מתשואה ריאלית ברוטו שלילית בשיעור של 2.3% מתחילת שנת 2008 ועד ליום 30 בספטמבר 2008 ובנוסף צבירה חיובית של כ-29,215 אלפי ש"ח.

להלן נתונים על נכסי הקרן:

	30 בספטמבר 2008 בלתי מבוקר אלפי ש"ח	31 בדצמבר 2007 מבוקר אלפי ש"ח
רכוש שוטף		
מזומנים ושווי מזומנים	22,855	14,389
חייבים ויתרות חובה	1,073	5,095
סיוע ממשלתי ישיר	3,135	6,258
	27,063	25,742
השקעות		
ניירות ערך בלתי סחירים	349,357	364,000
ניירות ערך סחירים	219,911	176,195
פיקדונות והלוואות	5,519	5,747
	574,787	545,942
סך כל נכסים	601,850	571,684

להלן נתונים על התחייבויות הקרן :

	30 בספטמבר 2008 בלתי מבוקר אלפי ש"ח	31 בדצמבר 2007 מבוקר אלפי ש"ח
התחייבויות שוטפות	2,923	1,972
התחייבויות פנסיוניות :		
התחייבויות צבורות		
לפנסיונרים	47,706	42,538
למבוטחים	537,950	499,307
לאחרים	67,436	61,022
סך התחייבויות צבורות	653,092	602,867
התחייבויות בגין דמי גמולים הצפויים להתקבל בקרן בעתיד	494,657	457,581
בניכוי ערך נוכחי של דמי גמולים הצפויים להתקבל בקרן בעתיד	(267,547)	(269,267)
בניכוי ערך נוכחי של הסבסוד באמצעות אג"ח מיועדות מסוג "ערד" שהקרן צפויה לרכוש לאחר מועד המאזן	(19,547)	(24,248)
	207,563	164,066
הפרש בין חישוב אקטוארי לבין החשבונאי בהתאמת שערוך אג"ח מיועדת מסוג "מירון" לאומדן השווי ההוגן	(11,414)	(7,775)
סיוע ממשלתי ישיר	(126,518)	(212,115)
עודף (גרעון) אקטוארי	(123,796)	22,669
סך כל התחייבויות פנסיוניות	598,927	569,712
סך התחייבויות	601,850	571,684

הכנסות והוצאות – מגמות עיקריות

הכנסות

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, שהתאפיין בחוסר יציבות בשערים בשווקים בישראל ובעולם, ההפסד מהחלק הסחיר של הקרן הסתכם לסך של 15,053 אלפי ש"ח, כאשר מרבית ההפסד נבע ממניות וני"ע סחירים אחרים בסך של 10,118 אלפי ש"ח לעומת אגרות חוב קונצרניות שהניבו הכנסה שלילית בסך של 6,565 אלפי ש"ח .
הקרן מחזיקה באג"ח קונצרני. אג"ח אלו מעניקות תשואה שוטפת בתוספת הגנה מפני התפרצות אינפלציונית/

ני"ע שאינם סחירים הניבו הכנסה לתשעת החודשים הראשונים של השנה בסך 28,201 אלפי ש"ח שנבעו בעיקרם מתשואה מובטחת על אגרות חוב מירון המונפקות על ידי הממשלה - ומאגרות חוב קונצרניות.

הוצאות

	לתשעת החודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2008 בלתי מבוקר אלפי ש"ח	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007 מבוקר אלפי ש"ח
דמי ניהול	1,292	1,820
הוצאות תפעוליות אחרות	70	47
סך כל ההוצאות	1,362	1,867

דוח תנועה בקרן הפנסיה

סך התחייבויות הפנסיוניות ליום 30 בספטמבר 2008 הסתכמו לסך של 598,927 אלפי ש"ח מול 569,712 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2007 - גידול של 5.13% הנובע מתשואה ריאלית ברוטו שלילית בשיעור של 2.3% מתחילת שנת 2008 ועד ליום 30 בספטמבר 2008 ובנוסף צבירה חיובית של כ- 29,215 אלפי ש"ח .

בתשעה החודשים הראשונים של השנה סך הפקדות המבוטחים הסתכמו לסך של 18,907 אלפי ש"ח.

היקף משיכות המבוטחים הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה לסך של 3,402 אלפי ש"ח ותשלומי פנסיה הסתכמו לסך של 2,417 אלפי ש"ח.

פרק ג' – בקרות ונוהלים

הגדרת הבקרה הפנימית

במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14 נקבע כי דירקטוריון גוף מוסדי יאשר כתב המגדיר את סמכויות ותפקידי מערך הביקורת הפנימית.
כמו כן המבקר הפנימי יסדיר את פעילותו בנהלי עבודה כתובים.
בדירקטוריון ובועדת הביקורת התקיים דיון במסמך סמכויות ותפקידי מערך הביקורת הפנימית ונוהלי עבודת המבקר הפנימי אשר אושרו על ידם

הצהרות מנכ"ל ומנהלת כספים בגין בקרות פנימיות וגילוי (SOX 302)

בעקבות הנחיות שהוציאה הרשות לניירות ערך בארה"ב, במסגרת חוק "סרבנס אוקסלי" (Act of Sarbanes-Oxley 2002), פרסם המפקח בשנת הדוח חוזרים המטילים על הגופים המוסדיים לצרף לדוחות הכספיים הצהרות של המנהלים בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הקופה וקיומן ויעילותן של בקרות פנימיות, שנועדו להבטיח שמידע מהותי המתייחס לגוף האמור מובא לידיעתם. בהתאם לאמור, הקופה קיימה את ההליך הנדרש על פי סעיף 302 לחוק Sarbanes-Oxley, שכלל בחינה של תהליכי העבודה והבקרות הפנימיות בגוף המוסדי.
הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל ומנהלת הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את היעילות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי ומנהלת הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הינן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2008 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

הצהרות המנהלים בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הקופה וקיומן ויעילותן של בקרות פנימיות ביחס לדוחות כספיים אלה מצורפות להלן בנספח לדוחות הכספיים.

אחריות בקרה פנימית על הדיווח הכספי (SOX 404)

המפקח על הביטוח פרסם חוזר ליישום הוראות סעיף 404 לחוק Sarbanes-Oxley באשר לאחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי וחוות דעת רואה החשבון המבקר לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי. יישום הוראות חוזר זה מחייב ביצוע תהליך של בחינה רחבה של המערכות התפעוליות המרכזיות של החברה ונהלי העבודה והבקרה הקשורים בהן. בחוזר נקבע תאריך יעד לחתימה על ההצהרה במתכונת סעיף 404 לחוק האמור עד לדוח השנתי של 2009
החברה החלה בהיערכותה ליישום החוזר כאמור, ולצורך כך התקשרה עם חברות יעוץ חיצוניות, תוך אימוץ מודל ה- COSO המגדיר את מבנה הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. תהליך ההיערכות של החברה ליישום כאמור נעשה על פי "אבני דרך" שנקבעו בשיתוף עם היועצים.

החברה הקימה צוות לניהול הפרויקט, ועדת היגוי ומנהלת. נכון למועד עריכת הדוח, נמצאת החברה לקראת סיום שלב זיהוי ומיפוי התהליכים. החברה מתעתדת להתחיל בתחילת שנת 2009 את שלב תיעוד התהליכים, במקביל לניתוח פערי הבקרה.

החברה התקשרה עם בית תוכנה לצורך רכישה והטמעה של תוכנה אשר תשמש לתיעוד התהליכים ולניהול ומעקב בדיקות וממצאים של הבקרות לצורך הערכת האפקטיביות שלהן.

אימוץ לראשונה של תקני *IFRS*

דוחות כספיים אלה נערכו לראשונה על פי תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS) במתכונת מתומצתת ליום 31 במרס, 2008 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך (להלן - דוחות כספיים ביניים). בהקשר לבאורים מרכזיים המרכיבים את הנכסים וההתחייבויות, תביעות תלויות וכדומה ככל שרלוונטי, יש לעיין בדוחות הכספיים השנתיים של הקופה ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים הערוכים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל.

תקני ה-IFRS שעל בסיסם נקבעה המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים ביניים הם אותם תקני IFRS אשר יהיו בתוקף או אשר ניתנים לאימוץ מוקדם בדוחות הכספיים השנתיים הראשונים לפי תקני IFRS ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, ולפיכך הם כפופים לשינויים שיחולו בהם וליישומם בתוקף בדוחות כספיים שנתיים אלה. מכאן שהמדיניות החשבונאית שתיושם בדוחות הכספיים השנתיים כאמור, ככל שהיא רלבנטית בדוחות כספיים ביניים אלה, תיקבע באופן סופי רק בעת הכנתם של הדוחות הכספיים השנתיים הנ"ל.

הקופה אימצה לראשונה את תקני IFRS בשנת 2008 ולפיכך מועד המעבר לדיווח על פי תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007. לפני אימוץ תקני IFRS, ערכה הקופה את דוחותיה הכספיים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל. הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים של הקופה לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל נערכו ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

המעבר לדיווח לפי תקני IFRS לא השפיע מהותית על הקופה, לכן לא נערכה התאמה בין דיווח לפי כללי חשבונאות בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

שיערוך "ערד" בהתאם לתקני IFRS

בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 7-9-2007 שפורסם על ידי הממונה בחודש מאי 2007, גופים מוסדיים יערכו את דוחותיהם הכספיים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2008.

המעבר לתקני IFRS יעשה בכפוף להוראות הממונה ולא צפויה להיות לו השלכה מהותית על הדוחות הכספיים של הקרן למעט אימוץ הוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS 26 "טיפול חשבונאי ודיווח על ידי ישויות המנהלות תוכניות להטבות פרישה" לפיו נדרשת הקרן להציג את כל השקעותיה לפי שווי הוגן ובכללם אגרות חוב ממשלתיות בלתי סחירות מיועדות מסוג "ערד" המוצגות כיום, בהתאם להוראות הממונה, על בסיס עלות מתואמת.

הממונה הפיץ ביום 10 ביוני 2007 טיוטת חוזר גופים מוסדיים בנושא הוראות בדבר חישוב שווי נכסים לא סחירים של גוף מוסדי. טיוטת החוזר מתייחסת אף היא למעבר לשערוך אגרות חוב מיועדות לפי שווי הוגן, לרבות הוראות מעבר ליישום לראשונה של טיוטת החוזר. בשלב זה, קרנות הפנסיה מוסיפות לשערך את נכסיהן בהתאם לתקנות מס הכנסה ולהנחיות הקיימות. לא ניתן להעריך, בשלב זה, מתי צפויות ההוראות החדשות להיכנס לתוקף, אם בכלל. בין הגופים המוסדיים לבין אגף שוק ההון מתקיימים דיונים בנושא.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה

להלן יתוארו שינויים מהותיים בחקיקה והסדרה בקשר עם תחומי הפעילות של הקופה, מאז הדוח התקופתי או שאירעו בתקופת הדוח:

1.1 הוראות דין

ביום 29 ביולי 2008 פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 166), התשס"ח-2008. בפקודה נקבע פטור ממס הכנסה לקופות גמל ובלבד שההכנסה אינה הכנסה ששולמה לקופת גמל על ידי תאגיד העוסק בעסק שהוא בשליטת קופת הגמל או שלקופת הגמל יש בו החזקה מהותית. התיקון שינה את ההוראות שנקבעו בפקודה לענין "שליטה" ו"החזקה מהותית" כדלקמן:

(א) החזקה מהותית תחשב החזקה של קופת גמל אחת, או קבוצת קופות גמל המנוהלות או המוחזקות בידי אדם אחד, במישרין או בעקיפין, יחד ולחוד, בשיעור העולה על 20% באחד או יותר מאמצעי השליטה בתאגיד;

(ב) שליטה תחשב החזקה או זכות להחזקה, יחד או לחוד, במישרין או בעקיפין, בידי קופות גמל, בשיעור העולה על 50% מאמצעי השליטה בחבר בני אדם.

1.2 ביום 8 באפריל פורסם חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008. מטרת החוק הינה למנוע השקעת מוסדות פיננסיים (גוף מוסדי, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א – 1081, תאגיד בנקאי, כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981 ומנהל קרן כמשמעותו בחוק השקעות משותפות בנאמנות התשנ"ד – 1994) בתאגידים המקיימים קשר עסקי מהותי התורם כלכלית, במישרין או בעקיפין, לאיראן, וזאת כחלק מהמאמץ הבינלאומי לסיכול יכולתה של איראן לפתח נשק בלתי קונבנציונלי, המהווה איום על קיומה של מדינת ישראל. בחוק נקבע, כי גוף פיננסי לא ישקיע בתאגיד הנכלל או ייכלל ברשימה המתפרסמת ומתעדכנת על-ידי הועדה (ועדה שנקבעה בחוק לשם יישום הוראות החוק) ומפרטת את שמות התאגידים המקיימים קשר עסקי מהותי עם איראן. היה וגוף מוסדי השקיע בתאגיד, ולאחר מכן נכלל התאגיד ברשימה, על הגוף הפיננסי למכור את החזקותיו בתאגיד בתוך תשעים ימים מיום פרסום התאגיד ברשימה.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.3 תקנות הניוד הפנסיוני

ביום 24 במרס 2008 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות), התשס"ח – 2008. כמו כן, ביום 5 באוגוסט 2008 פורסם חוזר בעניין העברת כספים בין קופות גמל (התקנות והחוזר ייקראו להלן: "הוראות ניוד החיסכון הפנסיוני"). מטרת ההוראות שבתקנות ובחוזר הינה לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החסכון הפנסיוני שלו בין הגופים המנהלים חיסכון פנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות. במסגרת הוראות ניוד החיסכון הפנסיוני מתאפשר, בין היתר, מעבר של כספי חסכון שנצברו בין קופות גמל לקצבה; מעבר כספים מקופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים לקופת גמל משלמת לקצבה; נקבעה חסימה מפני האפשרות להעביר כספים לקופת גמל סגורה (כהגדרתה בתקנות) וכן נקבעו מגבלות או חסימות של העברת כספים במקרה של עיקול, שיעבוד, הלוואה שטרם נפרעה, פטירת המבוטח טרם המועד הקובע (כהגדרתו בתקנות) ובמקרה של הגשת בקשה לתביעת נכות מהקרן המעבירה כל עוד זו תלויה ועומדת; נקבעו הוראות לעניין המועדים המחייבים להעברת המידע והכספים לחברה הקולטת, לעניין פיצוי במקרה של חריגה מהמועדים ולעניין אופן העברת הכספים; נקבעה האפשרות לבטל את בקשת ההעברה, לרבות על ידי העמית, וזאת תוך תקופת זמן הקבועה בהוראות הניוד הפנסיוני; נקבעו הוראות לעניין העברת האחריות הביטוחית של העמית העובר. במסגרת זו נקבעו הוראות מיוחדות לגבי המשך הביטוח על ידי קופה מעבירה שהיא קופת ביטוח. נקבעו דרכי התקשרות בין היצרנים השונים להעברת מידע; נקבעו הוראות דיווח בין החברות המעבירות והקולטות לבין העמית; העמית לא יהיה מוגבל במספר הפעמים לניוד החיסכון.

במסגרת תקנות הניוד נקבעו מועדים להעברת הכספים. תוך 10 ימי עסקים נדרש הגוף המנהל של הקופה המעבירה להעביר את הסכום המבוקש להעברה לקופה הנעברת, וזאת מיום קבלת בקשת העברה חתומה ומלאה. הועברה לגוף המנהל של קופה מעבירה הודעה על קבלת בקשה של עמית וחתם העמית על הודעת ביטול של העברת כספים בתוך 18 ימי עסקים ממועד העברת ההודעה על קבלת הבקשה, יודיע הגוף המנהל של הקופה המעבירה לגוף המנהל של הקופה הנעברת, כי אין באפשרותו לבצע את בקשת ההעברה ואת הסיבות לכך.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.3 תקנות הניוד הפנסיוני (המשך)

במסגרת תקנות הניוד נקבעו הוראות לענין העברת האחריות הביטוחית, המאפשרות לקופה המעבירה להקטין את סכום הביטוח לסיכון מוות בהתאם לחלק היחסי של היתרה הצבורה ללא מרכיב פיצויים, שנותרה בקופה לאחר העברת הכספים, בלא בחינה מחודשת של מצב רפואי קודם ובלא תקופת אכשרה, תוך התאמת הפרמיה לסכום הביטוח היחסי הנותר. כמו כן, נקבעו הוראות לענין הכיסוי הביטוחי לסיכוני נכות הכלול בקופה או נספח לה או שנמכר אגב ההצטרפות לקופה או אגב החברות בה שממשיך העמית לרכוש לאחר ההעברה בלא בחינה מחודשת של מצב רפואי קודם ובלא תקופת אכשרה, ואולם דמי הביטוח יהיו דמי הביטוח הנהוגים במועד ההעברה, לכלל המבוטחים אצל הגוף המנהל בפוליסה בעלת מאפיינים דומים שאינה פוליסה קבוצתית.

מועד תחילת התקנות והחוזר הינו 1 באוקטובר 2008.

לגבי העברת כספים מקופה מעבירה שהיא קופת ביטוח או לקופה מקבלת שהיא קופת ביטוח, מועד התחילה הוא 1 בינואר 2009.

כמו כן, נקבע כי לגבי קופה מעבירה שהיא קופת ביטוח או שהיא קופת גמל משלמת לקצבה שאינה קופת ביטוח, ניתן יהיה בשנתיים הראשונות להעביר את היתרה הצבורה בתוך 30 ימי עסקים מהיום שבו הועברה בקשת ההעברה.

לדעת הנהלת הקופה, חוזר הניוד לא חל על הקרן מאחר ואינה עונה על הגדרת קופת גמל לקצבה.

1.4 חקיקת מיסים

ביום 6 במרס 2008 פורסם חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 20) התשס"ח-2008 (להלן: "התיקון"), לפיו יחול חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה – 1985 (להלן: "החוק" או "חוק התיאומים") עד תום שנת המס 2007 בלבד. נקבעו הוראות מעבר לשנות המס הבאות, החל משנת המס 2008, המתייחסות, בין היתר, לנושאים הבאים: דרך חישוב ניכוי נוסף בשל פחת בהתאם לסעיפים 3 ו-18 לחוק; דרך החישוב של הפסד ריאלי לפי סעיף 9(ג) לחוק; קיזוז יתרת ניכוי בשל אינפלציה שלא נוכתה בשנת 2007 ועוד. במסגרת התיקון תוקנו גם מספר סעיפים בפקודת מס הכנסה, ובהם החלפת הנוסח של סעיף 3(ו) לפקודה המתייחס להלוואה שניתנת ללא ריבית או בריבית נמוכה מהשיעור שנקבע בתקנות. תחילתו של התיקון הינה מיום 1 בינואר 2008.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.4 חקיקת מיסים (המשך)

כמו כן, תוקנו מספר סעיפים גם בחוק מס ערך מוסף ובהם:

א. שונתה ההגדרה "רווח" בסעיף 1 לחוק מע"מ, כך שהרווח של מוסדות כספיים החייב במס רווח הינו ההכנסה החייבת לפי פקודת מס הכנסה לאחר ניכוי המס על השכר, ולא לפני ניכוי המס על השכר.

ב. שונתה הגדרת "שכר" (שמוסד כספי חייב בגינו בתשלום מס שכר, שכוללת כעת גם תשלום דמי ביטוח ששילם מעביד בשל עובדו, לפי חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (בסעיף זה: "החוק"), בניכוי דמי הביטוח שהמעביד ניכה משכר העובד לפי החוק. שינויים אלו יחולו על שכר המשתלם בעד חודש ינואר 2009 ואילך. בנוגע לשנת המס 2008 נקבע הוראות מעבר לפיהן: א. מ"הרווח" כאמור ליעל תנוכה רק מחצית המס על שכר. ב. להגדרת "שכר" כאמור לעיל, תתווסף רק מחצית מדמי הביטוח הלאומי ששילם מעביד בעד עובדו בניכוי מחצית מדמי הביטוח שהמעביד ניכה משכר עובדו.

1.5 ביום 20 בפברואר 2008 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח, 2008. התקנות מסדירות את סוגי ההוצאות שמותר לגוף מוסדי להוציא בשל ביצוע עסקאות בנכסים שבניהולו כאשר הוצאות אלו ייגבו מתוך כספי הנכסים המנוהלים. השינויים בתקנות ביחס להוראות הדין הקיימות מתייחסים בעיקר לסוגים של הוצאות, כדלקמן:

א. תשלומים הנובעים מהשקעה של הגוף המוסדי בקרנות השקעה, בניירות ערך לא סחירים ובזכויות במקרקעין.

ב. תשלומים למנהל תיקים ולמנהל קרן נאמנות בגין השקעות. שני סוגי התשלומים האמורים, ייכללו במסגרת עמלות ניהול חיצוני (כהגדרתם בתקנות) ויותרו כהוצאה, בהתקיים תנאים מסוימים. התקנות חלות הן על קופות גמל, הן על קרנות פנסיה והן על פוליסות תלויות תשואה.

ביום 18 במאי 2008 התפרסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון), התשס"ח – 2008. במסגרת טיוטת התיקון לתקנות מוצע לקבוע כללית אחידים המתייחסים לתנאים שבהתקיימם ניתן להכיר בהוצאות המשולמות למנהל קרן נאמנות או בתקבולים השונים שמקבל מנפיק תעודת סל כהוצאות ישירות הנגבות מעבר לדמי הניהול.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

יחד עם פרסום טיוטת התקנות הנ"ל, פירסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה השקעה בתעודות סל. בטיוטת החוזר מובהר, כי תשלומים או הוצאות לעניין זה הם כל תשלום שמקבל מנפיק התעודה, בגין הנכסים המגבים את ההתחייבות או בגין פעולה שנעשית בהם, ושאינם מועברים למחזיקי התעודה, למעט תשלומים בעד קנייה, שמירה או מכירת ניירות הערך. לכן, במקרה בו לא ניתן להכיר בהוצאות או בתשלומים אלו כהוצאות ישירות הנגבות מנכסי העמיתים/המבוטחים מעבר לדמי הניהול, הרי שהם יכללו את כל סוגי התקבולים השונים שמקבל מנפיק התעודה, בשיטות שונות ובכל צורה שהיא. טיוטת החוזר חלה על חברת ביטוח לגבי התחייבויות תלויות תשואה, על חברה מנהלת לגבי קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבניהולה ועל קרנות פנסיה ותיקות.

ביום 23 בינואר 2008 התקבל בכנסת תיקון 3 לחוק קופות הגמל אשר במסגרתו תוקנו הוראות חוק קופות הגמל, חוק הפיקוח ופקודת מס הכנסה.

תיקון 3 לחוק קופות הגמל קובע שני סוגי קופות גמל: קופת גמל משלמת וקופת גמל לא משלמת. קופת גמל משלמת היא קופת גמל אשר משלמת ישירות קצבה למבוטחיה. קופת גמל לא משלמת היא קופת גמל אשר לא ניתן למשוך ממנה כספים באופן ישיר, למעט כספי פיצויים. משיכת כספי התגמולים מקופת גמל לא משלמת תוכל להתבצע רק על ידי העברת הכספים שנצברו לקופת גמל משלמת. משיכת הכספים מקופת גמל משלמת תהא בהתאם לשיטת ההיוון שנקבעה בתקנון הקופה, ובלבד שסכום הקצבה החודשי שלו יהיה זכאי העמית לאחר ההיוון לא יפחת מ-3,850 ש"ח ("סכום הקצבה המזערי" – סכום זה יעודכן על פי עליית המדד ב- 1 במרס כל שנה ביחס למדד שהיה ידוע ב- 1 במרס 2008).

אם פחת הסכום האמור מסכום הקצבה המזערי, המשיכה תתבצע בהתאם לשיטת ההיוון שנקבעה בתקנון הקופה, לפי שיעור

מהקצבה שלא יעלה על 25% ולתקופה שלא תעלה על חמש שנים; עוד קובע התיקון כי אישור קופת גמל כקופת גמל לתגמולים או כקופת גמל אישית לפיצויים לא יינתן, אלא לגבי קופות שפעלו כדין כקופות לתגמולים או כקופות אישיות לפיצויים משנת 2007 ואילך, ורק ביחס לכספים שהופקדו עבור שנות המס שקדמו לשנת המס 2008.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

עוד נקבע במסגרת התיקון כי הממונה לא ייתן אישור לקופת גמל מרכזית לפיצויים אלא לגבי קרן שפעלה כדין כקופת גמל מרכזית לפיצויים בשנת המס 2007 לגבי כספים שהופקדו בקרן עד לשנת המס 2010, ובלבד שההפקדה היא של עמית-מעביד אשר היה עמית בקופה בחודש דצמבר 2007 והפקדת הכספים היא בשל עובד של עמית-מעביד כאמור שהופקדו עבורו כספים בקופה עבור חודש דצמבר 2007.

במסגרת התיקון הושוו גם הטבות המס לחיסכון בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים. במסגרת התיקון נקבע לראשונה, כי יוענק זיכוי ממס בשיעור של 35% בשל הפקדות בכל קופות הגמל לקצבה. דהיינו, לענין שיעור הזיכוי ממס, לא תהיה קיימת עוד הבחנה בין תוכנית לפנסיה מקיפה לתוכנית שאינה לפנסיה מקיפה ושיעור הזיכוי ממס יהיה 35% הן בקופות גמל שמשלמות לקצבה והן בקופות גמל שאינן משלמות לקצבה.

כמו כן נקבע זיכוי ממס בשיעור של 35% גם עבור רכישת ביטוח קצבת שארים. ביטוח קצבת שארים הינו ביטוח מפני הסיכון למקרה מוות של המבוטח, ללא מרכיב החסכון, הכולל תשלומי פנסיה לשארים. הסכום הכולל שבשלו מוענק זיכוי ממס בשל רכישת ביטוח קצבת שארים לא יעלה על 1.5% מההכנסה המזכה של העמית.

במסגרת התיקון נקבעה מגבלת הוצאה בשל ביטוח מפני אובדן כושר עבודה. ההוצאה המרבית לצרכי מס בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה תהא עד 3.5% מההכנסה החייבת, עד 4 פעמים השכר הממוצע במשק (בשנת 2008 – 30,652 ש"ח). דהיינו, הוצאה מרבית של 1,073 ש"ח לחודש. עד לתיקון ניתן היה לנכות לצרכי מס הוצאה של עד 2.5%

מההכנסה החייבת, ללא תקרה. לאור התיקון, מי שהכנסתו החייבת הנה עד 4 פעמים השכר הממוצע במשק יוכל לנכות לצרכי מס הוצאה גדולה יותר מבעבר (3.5% במקום 2.5%), אולם מי שהכנסתו החייבת גבוהה מ- 4 פעמים השכר הממוצע במשק עלול להיפגע, משום שבעבר רשאי היה לנכות לצרכי מס הוצאה של עד 2.5% מהכנסתו החייבת, ללא תקרה. מאחר שקיים מנגנון מקזז, לפיו במקרה שבו מעביד מפקיד עבור עובד למרכיב תגמולים למעלה מ- 5% יש להפחית את ההפרש מהשיעור המותר בניכוי בשל אובדן כושר עבודה, בוצעה התאמה ונקבע מנגנון מקזז מעל 4%.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

בנוסף, נקבעו במסגרת התיקון שינויים והתאמות בכל הנוגע לזכות העובד לבחור את המוצר הפנסיוני אותו ירכוש ואת היצרן הפנסיוני ממנו ירכוש את המוצר. במסגרת זאת הודגשה זכות העובד לבחור גם את מסלול ההשקעה בקופת גמל מסלולית, למעט ביחס לרכיב ההפרשה לפיצויים, שאינה באה במקום הפרשה לפיצויי פיטורין לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין . לגבי רכיב ההפרשה לפיצויים זכות הבחירה של העובד מוגבלת למסלול ברירת המחדל לפיצויים של קופת הגמל המסלולית. כמו כן הורחבה זכות העובד לבחור גם את תכנית הביטוח מפני סיכון מקרה מוות או מפני סיכון אבדן כושר עבודה, שהתיר אותה המפקח והכלולה בקופת גמל, או הנמכרת אגב הצטרפות או חברות בקופת גמל.

הוראותיו האמורות של תיקון 3 לחוק קופות גמל תחולנה על הכספים שיופקדו עבור העמיתים או המבוטחים החל ממועד 1 בינואר 2008. לגבי כספים שהופקדו עובר ליום 1 לינואר 2008 תחולנה ההוראות שהיו בתוקף עובר לתיקון.

במסגרת תיקון 3 הוכנסו שינויים גם בחוקים, כדלקמן:

(א) תיקונים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסים (עיסוק בייעוץ ובשיווק פנסיוני), התשס"ה – 2005 (להלן: "חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני") בנוגע למערכת היחסים בין יועץ או סוכן פנסיוני לבין הגוף המוסדי, שמטרתו ליצור השוואה בין הוראות חוק רלבנטיות החלות על סוכנים גם על משווקים ויועצים פנסיונים.

(ב) תיקון הגדרת נכסי החסכון לטווח ארוך כך שקופות מרכזיות לפיצויים וקופות גמל מרכזיות לדמי מחלה אינן כלולות בהגדרת קופה מרכזית לקצבה.

(ג) תיקון הוראות בחוק קופות הגמל – ביטול המגבלה שחלה על חברה מנהלת של קופה מרכזית של קצבה באופן שלחברה כאמור תהיה אפשרות לנהל גם קופות גמל שאינן לקבצה.

(ד) הרחבת עיצומים כספים ורשימת הוראות בחוק שעבירות עליהן תהוונה עבירות פליליות.

ביום 4 בפברואר 2008 העניק המפקח לכל הקופות ותכניות הביטוח אשר ניתן להן אישור לשנת 2008 כקופת גמל לתגמולים או כקופת גמל אישית לפיצויים, אישור כקופת גמל לא משלמת לקצבה.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

מתקיימים דיונים עם הפיקוח בדבר מתן אורכה להשלמת ההיערכות הנדרשת ליישום החקיקה האמורה.

נקבעו הוראות לשנת 2008 בלבד לעניין התרת הפרשות לפיצויים לקופה לא משלמת לקצבה, הן לעניין פנסיית חובה והן לעניין קופות בהן אין הפרשה מקבילה של תגמולים.

ביום 15 באפריל 2008 פרסם המפקח מסמך בעניין סוגיות בנושא תיקון מספר 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה – 2005. כמו כן, ביום 20 באוגוסט 2008 פרסם המפקח מסמך הוראות הבהרה נוספות. במסגרת ההבהרות האמורות הובאה התייחסות למספר סוגיות הנובעות מתיקון החקיקה כאמור, ובין היתר:

(א) לעניין הפקדות שבוצעו לקופת גמל לא משלמת לקצבה עד ליום 30 ביוני 2008, יוכל עמית – עצמאי לבחור השארת הכספים בחשבונו (על כספים אלו יחול אישור מס הכנסה של קופת גמל לא משלמת לקצבה), לבין ביטול פעולת ההפקדה, שיכול להיעשות עד ליום 31 בדצמבר 2008, והחזרת הכספים לעמית, בניכוי מס רווחי הון עד למועד ההחזר;

(ב) במקרה של משיכת כספים על ידי מוטב של עמית שנפטר, משיכת כספי פיצויים וכספים המשולמים למוטבים במקרה של ביטוח חיים קבוצתי, ניתן יהיה למשכם ישירות ושלא באמצעות העברת הכספים לקופת גמל משלמת לקצבה;

(ג) לעניין סכום הקצבה המזערי נקבע, כי יובאו בחשבון סכומי קצבה להם זכאי העמית מקופת גמל אחרת או ממעביד;

(ד) על כספי קופת גמל אישית לפיצויים שמבקש עמית-שכיר להעביר בהתאם לתקנה 34א(א) לתקנות מס הכנסה, לא יחול אישור מס הכנסה כקופת גמל לתגמולים, מכיוון שהעברה מהווה הפקדה חדשה ולגבי כספים אלו יחול אישור מס הכנסה של קופת גמל לא משלמת לקצבה;

(ה) אישור מס הכנסה כקופת גמל לתגמולים לא יחול על כספים שביקש מוטב להעביר לפי הוראות תקנות 34ב(ב) ו- 38ג(ב) לתקנות מס הכנסה, מכיוון שהעברה כאמור

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

מהווה הפקדה חדשה לגביה יחול אישור מס הכנסה של קופת גמל לא משלמת לקצבה. מוטב שהעביר כספים כאמור עד למועד ביטולן של התקנות האמורות (3 במרס 2008) יוכל לבחור בין החלופות המנויות בסעיף (א) לעיל (השארת הכספים או ביטול ההפקדה). לאחר מועד ביטולן של התקנות האמורות, אין עוד אפשרות להעביר כספים אלה לחשבון על שם המוטבים;

(ו) עמית בקופת גמל לא משלמת לקצבה שהצבירה בגין הפקדות חדשות אינה מקנה לו פנסיה הגבוהה מ- 5% משכר המינימום, יוכל להעביר את צבירתו לקופת גמל משלמת לקצבה ולמשוך את הצבירה בהתאם להוראות תקנות מס הכנסה.

ביום 29 ביוני 2008 פורסם תזכיר חוק לתיקון פקודת מס הכנסה, התשס"ח-2008 המכיל תיקונים משלימים לתיקון 3 לחוק קופות הגמל. במסגרת התזכיר מוצע, בין היתר:

(א) תיקון 3 ביטל את רצף הפיצויים בהפקדות למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה. מוצע לקבוע כי רצף פיצויים יחול גם בהפקדות לקופת גמל לקצבה, תוך הגבלת מענק הפרישה לסכום המהווה את מספר שנות העובד כפול הנמוך מבין:

(I) משכורת העובד; או

(II) ארבע פעמים השכר הממוצע במשק;

(ב) קופות גמל שפעלו טרם תיקון 3 כקופות הוניות יהיו זכאיות להמשיך ולהחזיק באישור לקופת גמל הונית לגבי כספים שהופקדו לפני שנת 2008;

(ג) בחישוב סכום הקצבה המזערי יבואו בחשבון סכומי קצבה להם זכאי העמית מקופות גמל אחרות ומתשלומים המשולמים לעובד ממעבידו למשך כל חייו;

(ד) עמית שהגיע לגיל פרישה ואין לו חשבון בקופת גמל לא משלמת או בקופת גמל משלמת שאינה קרן ותיקה, אשר צבר סכום שאינו עולה על 40,000 ש"ח, יוכל למשוך את סכום הצבירה ישירות מקופת גמל לא משלמת לקצבה;

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.5 (המשך)

(ה) להסמיך את שר האוצר לקבוע תנאים למשיכה של סכומים חד פעמיים מקופת גמל לא משלמת לקצבה בשל מצב בריאותי או כללי של העמית ;

(ו) להתיר לחברה מנהלת של קופות גמל לעסוק בעיסוקים נוספים שיאשר הממונה, כגון תיווך לעניין ביטוח כסוכנות ביטוח וניהול קרן פנסיה ותיקה.

1.6 פנסיית חובה – צו הרחבה לעניין הסכם קיבוצי לביטוח פנסיוני :

ביום 19 ביולי 2007 נחתם הסכם קיבוצי כללי (מסגרת) לביטוח פנסיוני מקיף במשק בין לשכת התאום של הארגונים הכלכליים לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה, האגף לאיגוד מקצועי ואגף הפנסיה, הביטוח ושוק ההון. בהתאם להסכם, כל עובד שאין לו הסדר פנסיוני מיטיב (כהגדרתו בהסכם), המועסק או שיועסק בכל מקום עבודה, שהינו או שיהיה חבר במי מארגונים החברים או שיהיה חבר בלשכת התאום, יהיה זכאי להיות מבוטח בהתאם לקבוע בהסכם, ולבחור, בהודעה בכתב למעסיקו, בפנסיה מקיפה לרבות קופת גמל לקצבה, ובלבד שתכלול גם כיסויים למקרה מוות ונכות. לא הודיע העובד למעסיקו בכתב על בחירתו בפרק הזמן הקצוב לעניין זה בהסכם, יבטח אותו המעסיק בקרן פנסיה מקיפה חדשה שתיבחר על ידי המעסיק. חובת הביטוח הינה על השכר המשולם לעובד, או השכר הממוצע במשק,

לפי הנמוך מביניהם. שיעורי ההפרשות לביטוח יעלו באופן הדרגתי מדי שנה עד לשנת 2013 בהתאם לקבוע בהסכם והחל משנה זו יהיו הפרשות העובד לתגמולים בשיעור של 5% והפרשות המעביד בשיעור של 5% לתגמולים ו- 5% לפיצויים. הפרשות לכל עובד ייעשו החל מתום תשעה חודשים מתחילת העבודה (החל משנת 2009 בתום 6 חודשים מתחילת העבודה). עובד שיתקבל לעבודה כשהוא מבוטח בביטוח פנסיוני כלשהו יהיה זכאי לביצוע ההפרשות החל מהיום הראשון לעבודתו כאשר ההפרשות יבוצעו לאחר שלושה חודשי עבודה או בתום שנת המס רטרואקטיבית, לפי המוקדם. לגבי עובד שהיה ביום 1 בינואר 2008 מועסק תשעה חודשים או יותר, ביצוע ההפרשות בגינו יחל ביום 1 ינואר 2008.

ההסכם חל על נשים מגיל 20 ועל גברים מגיל 21. מי שבמועד הקובע מלאו לו 50 למעלה ואין לו הסדר פנסיוני מיטיב יוכל, על פי ההסכם, לבחור בכל קופת גמל לצורך ביצוע ההפרשות. ההסכם אינו חל על מי שפרש מעבודתו בגיל פרישת חובה ומקבל קצבה. על הפרשות הפיצויים לפי ההסכם יחול סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין בגין השכר, הרכיבים, התקופות והשיעורים בגינם נעשתה ההפרשה בלבד.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.6 פנסיית חובה – צו הרחבה לעניין הסכם קיבוצי לביטוח פנסיוני: (המשך)

ביום 30 בדצמבר 2007 חתם שר התמ"ת על צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף אשר מרחיב את הוראות ההסכם הקיבוצי הנ"ל על כל העובדים והמעבידים בישראל.

צו ההרחבה וההסכם הקיבוצי נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2008.

1.6.1 ביום 31 בינואר 2008 פורסמו תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (הוראת שעה), התשס"ח – 2008, בהן הותאמו שיעורי ההפקדות המינמליים לשיעורי ההפקדות בהם מחוייבים בהתאם להוראות ההסכם הקיבוצי הנ"ל, עבור הפקדות בשנים 2008 עד 2012.

1.7 חוזרים

1.7.1 ביום 7 ביולי 2008 פורסם חוזר שעניינו תיקונים והבהרות להוראות שנקבעו בחוזר גופים מוסדיים 2007-9-15 מיום 27 באוגוסט 2007 "ניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות" ובחוזר גופים מוסדיים 2007-9-16 מיום 27 באוגוסט 2007 "העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים – תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית".

1.7.2 ביום 1 ביולי 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגוף מוסדי (החוזר מבטל חוזר קודם בענין זה שפורסם ביום 8 באפריל 2008). מטרת החוזר הינה לקבוע את אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס בהתאם לעקרון המנחה לפיו יש לקבוע את השווי ההוגן של נכס ביום ההכרה הראשון לפי הסכום ששולם עבורו. תחולת החוזר הינה על חברות מנהלות וקופות גמל שבניהולן, קרנות פנסיה ותיקות ותיק הפוליסות תלויות התשואה בחברות הביטוח.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.7 חוזרים (המשך)

1.7.3 ביום 10 ביוני 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו שימוש בפוליגרף ביישוב תביעה. החוזר קובע, כי גוף מוסדי לא יחייב עריכת בדיקת פוליגרף, לרבות במסגרת פוליסת ביטוח או תקנון קופת גמל. גוף מוסדי רשאי להציע לתובע לערוך בדיקת פוליגרף רק לאחר שהתובע הגיש לגוף המוסדי תביעה, ובתנאי שבשלב בירור התביעה או בשלב בדיקה מחודשת של זכאות התובע, עלו חשדות לתרמית או מרמה מצד התובע. בדיקת הפוליגרף במקרה כאמור תיערך בהתאם להוראות שנקבעו בחוזר וכן לאחר שנחתם הסכם פוליגרף (בהתאם להוראות החוזר לענין תוכן הסכם הפוליגרף) בין הגוף המוסדי ובין התובע. כמו כן, נקבע בחוזר כי גוף מוסדי אינו רשאי להסתמך בעת דחיית תביעה או חלק ממנה, או בעת הקטנת תשלומים עיתיים רק על תוצאותיה של בדיקת הפוליגרף. הוראות החוזר יחולו על כל גוף מוסדי, החל מיום 1 בספטמבר 2008, וכן על הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים ("קרנית") והתאגיד המנהל של המאגר לביטוחי רכב חובה ("הפול") בע"מ, לרבות על כל מי שמיישב תביעות מטעם כל אלו, בנוגע לתביעות שנמסרו לגוף המוסדי החל מהמועד האמור.

1.7.4 ביום 10 ביוני 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו מתנות והטבות למבוטחים ולעמיתים. בהתאם לחוזר, בעל רישיון (מבטח, חברה מנהלת, סוכן ביטוח, בעל רישיון (יחיד או תאגיד) כהגדרתו בחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני, או מי מטעמם (בין במישרין ובי בעקיפין) לא יעניק למבוטח או לעמית אגב התקשרות בעסקה, מתנה או הטבה אחרת שאינה חלק אינטגרלי מהעסקה, שמחיר השוק שלה (כולל מע"מ) עולה על סך של 250 ש"ח. בכל פרסום בקשר למתנה, אשר שוויה עולה על 250 ש"ח, יובהר כי מחיר השוק שלה אינו עולה על סך של 250 ש"ח, יוצגו פרטי המתנה ותהיה הפניה לאתר האינטרנט של הגוף המוסדי בו יהיה מפרט של המתנה. כמו כן, נקבע כי מבוטח או עמית לא יידרש לעמוד בהתחייבות כלשהי בתמורה לקבלת

מתנה ובכל מקרה לא יידרש להשיבה. כן נקבעו מגבלות על הענקת מתנה שהינה זכות להשתתף בהגרלה אשר כל אדם יכול להשתתף בה על ידי רכישת כרטיס זהה בשוק החופשי ללא כל תנאי מוקדם.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.7 חוזרים (המשך)

1.7.5 ביום 7 באפריל 2008 פרסם המפקח חוזר לפיו נדחתה הכללת הדיווח לראשונה על תוצאות סטיות התקן השבועיות בדוח החודשי המוגש למפקח על ידי הגופים המוסדיים לדיווח בגין חודש אוקטובר 2008 (במקום אפריל 2008 כפי שנקבע בחוזר ביטוח - 2007-1-15, בחוזר גמל 2007-2-3 ובחוזר פנסיה 2007-2-11). יש דחיה נוספת בהוראות חוזר 2008-9-14 לדווח בגין חודש מרס 2009.

1.7.6 ביום 20 בפברואר 2008 פרסום המפקח חוזר שעניינו דיווח לציבור על הוצאות ישירות המנוכות מחשבונות העמיתים. בחוזר נקבע, כי גוף מוסדי יפרסם באתר האינטרנט שלו דיווח על סך התשלומים ששולמו (ברבעון ובמצטבר מתחילת השנה) בגין כל סוג של הוצאה ישירה, כהגדרתה בתקנות הנדונות כמו כן נקבע אופן דיווח כדלקמן:

(א) קופת גמל – דיווח בנפרד עבור כל קופת גמל. קופת גמל מסלולית תדווח דיווח מצרפי של כל המסלולים ביחד;

(ב) התחייבויות תלויות תשואה – כל הקרנות והמסלולים ידווחו באופן מצרפי;

(ג) קופות גמל לקצבה – דיווח מצרפי עבור כל המסלולים. הדיווח יוצג תוך שלושה חודשים מתום התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר, ותוך חודשיים מתום התקופה המסתיימת ביום 30 ביוני. הוראות החוזר יחולו על החברה מנהלת לגבי קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבניהולה, למעט קרנות ותיקות, ועל חברת ביטוח – לגבי התחייבויות תלויות תשואה, החל מתום התקופה המסתיימת ביום 30 ביוני 2008.

ביום 25 באוגוסט 2008 פרסם המפקח חוזר המתקן את החוזר הנ"ל באופן שמועד התחילה עבור דיווח קופות גמל בנפרד עבור כל קופת גמל ודיווח התחייבויות תלויות תשואה בנפרד עבור כל מסלול וקרן יחל מהדיווחים בגין הדיווח השנתי לשנת 2008.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.7 חוזרים (המשך)

1.7.7 ביום 20 בינואר 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו מתכונת הדיווח על רשימת נכסי השקעה של גוף מוסדי. בחוזר נקבע, כי גוף מוסדי יפרסם רשימת נכסים רבעונית ברמת הנכס הבודד (להלן: רשימת הנכסים) ליום האחרון של כל רבעון, מסוקרת על ידי רואה החשבון המבקר של הגוף המוסדי, לפי הפירוט שלהלן: (א) חברה מנהלת תציג את רשימת הנכסים של קופות הגמל שבניהולה עבור כל קופה בנפרד לרבות קופות מסלוליות ועבור כל קופות הגמל יחד; (ב) מבטח יציג את רשימת הנכסים המנוהלים

כנגד התחייבויות תלויות תשואה בחלוקה לפי כל קרן או מסלול השקעה בנפרד ועבור כל התחייבויות תלויות תשואה יחד. על הגוף המוסדי לפרסם את רשימת הנכסים, באתר האינטרנט שלו, עד 3 ימים לאחר אישור הדוח הכספי שלו (רבעוני ושנתי). כמו כן, רשימת הנכסים ליום ה- 31 בדצמבר תצורף לדוחות השנתיים הנשלחים למשרדי המפקח.

ביום 25 באוגוסט 2008 פרסם המפקח חוזר המתקן את החוזר הנ"ל באופן שמועד התחילה עבור דיווח חברה מנהלת עבור כל קופות הגמל יחד ודיווח מבטח עבור כל התחייבויות תלויות תשואה יחד יחל מהדיווחים בגין הדיווח השנתי לשנת 2008.

1.7.8 ביום 14 בינואר 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו הבהרה לעניין חובת דיווח על פעולה בלתי רגילה לפי צו איסור הלבנת הון. צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופות גמל וחברה המנהלת קופת גמל), התשס"ב – 2001, קובע חובת דיווח לרשות המוסכמת על כל פעולה בחשבון שלאור המידע המצוי ברשות החברה המנהלת נחזים בעיניה כבלתי רגילה. החוזר קובע, כי חובות הדיווח כאמור, חלות גם לגבי פעולה הנחזית בעיני הקופה, לפי העניין, כקשורה להלבנת הון או מימון טרור, אף אם אין ידיעה או חשד לזיקה בין הפעולה האמורה לבין עבירת מקור המידע.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.1 ביום 6 באוגוסט 2008, פורסמה טיוטת חוזר הבהרה לעניין מינוי דירקטור על ידי הגוף המוסדי. בטיוטת החוזר נקבע, כי התחייבות בהסכם הצבעה של בעל השליטה בלבד לתמוך במועמד לדירקטוריון מטעם הגוף המוסדי, ללא התחייבות מקבילה מצד הגוף המוסדי, לא תחשב כשלעצמה כיוצרת שליטה של הגוף המוסדי בתאגיד. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

בהמשך לדוח הועדה לבחינת הצעדים הדרושים להגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל (ועדת חמדני) שפורסם בינואר 2008, ביום 5 באוגוסט 2008 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל. בטיוטת החוזר נקבעו הוראות לעניין פרסום מדיניות ההצבעה של משקיע מוסדי בנוגע להצעות החלטה בנושאים שונים ואופן ההצבעה שלו בפועל בתאגידים שהוא בעל זכות הצבעה בהם כדלקמן:

(א) על משקיע מוסדי לפרסם את מדיניות ההצבעה של ועדת ההשקעות. ועדת ההשקעות תבחן באופן שוטף את מדיניות ההצבעה שלה, תעדכן במידת הצורך והעדכון יפורסם תוך 14 ימי עסקים; ראה סעיף י' להלן.

(ב) משקיע מוסדי המתקשר עם גורם מקצועי בהתאם לתקנות, אינו חייב לפרסם את מדיניות ההצבעה שלו, אלא עליו לפרסם את זהות הגורם המקצועי; הפנייה למדיניות ההצבעה של הגורם המקצועי; הנסיבות בהן לא יפעל לפי המלצות הגורם המקצועי;

(ג) משקיע מוסדי יפרסם את אופן ההצבעה בפועל בתאגידים שהוא בעל זכות הצבעה בהם, תוך ציון העניינים המפורטים בטיוטה לגבי כל הצעת החלטה;

(ד) במקרה של הימנעות בהצבעה, על המשקיע המוסדי לפרסם גם את פירוט הסיבות בעטיין המשקיע המוסדי סבר כי עליו להימנע בהצבעה;

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.2 (המשך)

(ה) משקיע מוסדי יפרסם את אופן ההצבעה שלו בפועל תוך 7 ימי עסקים ממועד כינוסה של כל אסיפה כללית בה השתתף. הפרסום יכלול גם הנתונים המפורטים בטיוטת החוזר.

(ו) משקיע מוסדי ידווח לועדת ההשקעות שלו על אופן הצבעתו בפועל בתדירות שתקבע ועדת ההשקעות ושלא תפחת מדיווח אחד בכל 60 יום.

(ז) על משקיע מוסדי לפרסם את אמות המידה ביחס לאיכות הממשל התאגידי, המנחות את ועדת ההשקעות שלו בבואה להחליט על השקעות בניירות ערך. ועדת ההשקעות תבחן באופן שוטף את אמות המידה כאמור, תעדכנן במידת הצורך והמשקיע המוסדי יפרסם את העדכונים תוך 14 ימי עסקים.

(ח) ועדת ההשקעות תקבע מדיניות בנוגע לאופן הפיקוח על החברות הציבוריות בהן משקיע המשקיע המוסדי, תוך התייחסות לעניינים בהם מתמקד המשקיע המוסדי והמשאבים המושקעים בפעילות זו.

(ט) על משקיע מוסדי לפרסם את מדיניות הפיקוח שלו על החברות הציבוריות בהן הוא משקיע. ועדת השקעות תבחן באופן שוטף את מדיניות הפיקוח כאמור, תעדכן במידת הצורך והמשקיע המוסדי יפרסם את העדכון תוך 14 ימי עסקים.

(י) הפרסום הנדרש במסגרת הטיוטה יופיע במקום בולט וברור באתר האינטרנט של המשקיע המוסדי ובצמוד לפרסום רשימת הנכסים הרבעונית שלו.

הטיוטה חלה על חברות מנהלות - לגבי קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבניהולן. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

במקביל לפרסום טיוטת החוזר הנ"ל פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ח-2008.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.3 ביום 5 באוגוסט 2008 פרסם המפקח טיוטת שניה של חוזר שעניינה פרסום מרכיבי התשואה של הגופים המוסדיים. בהתאם לטיוטת החוזר, גוף מוסדי יפרסם, במקביל למועד פרסום הדוח החודשי, את מרכיבי התשואה החודשית (בהתאם לאפיקי ההשקעה ולקטגוריות המפורטים בטיוטת החוזר) בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של כספי החיסכון שבניהולו. אחת לרבעון יפורסמו מרכיבי התשואה הרבעונית המצטברת במקביל למרכיבי התשואה החודשית. בנוסף, חברת מנהלת תפרסם את מרכיבי התשואה החודשית בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של קופות הגמל שבניהולה עבור כל קופה בנפרד לרבות כל מסלול בקופה מסלולית ומבטח יפרסם את מרכיבי התשואה החודשית בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של כל קרן או מסלול השקעה בנפרד. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

1.8.4 ביום 22 ביולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שניה של חוזר שעניינו מבנה אחיד להעברת מידע בתחום החיסכון הפנסיוני. טיוטת החוזר מגדירה שיטה כללית ומבנה נתונים אחיד להעברת נתונים בין גופים מוסדיים ומהם לצרכי מידע שונים בתחום החיסכון הפנסיוני, לרבות יועצים או משווקים פנסיונים, מעסיקים או מי מטעמם. השיטה הינה כללית ומהווה בסיס לכל סוגי המידע ובפרט בעניינים הבאים:

(א) העברת מידע מגוף מוסדי ליועץ או סוכן פנסיוני לצורך מתן ייעוץ או שיווק פנסיוני לעמית, וכן מידע שוטף על אחזקות ויתרות של העמית.

(ב) העברת מידע בין הגופים המוסדיים בעת ניוד מוצר פנסיוני בין גופים מוסדיים.

(ג) העברת היזון חוזר של הגוף המוסדי ליועץ או לסוכן פנסיוני של העמית או למעסיק על הפקדות שוטפות שהפקיד אצל הגוף המוסדי בגין עובדיו.

(ד) העברת מידע לגבי אירועים שונים במחזור חייו של עמית בין יועץ או סוכן פנסיוני לבין הגוף המוסדי (לדוגמה: הצטרפות עמית, מינוי יועץ/סוכן, עדכון פרטים אישים, עדכון מוטבים, שינוי מבנה ההפקדות וכד').

<u>פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה</u> (המשך)

1.8 <u>טיוטות חוזרים</u> (המשך)

1.8.5

(ה) הגדרת טפסים אחידים (לדוגמא: טפסי הצטרפות, טפסי העברה וכד').

(ו) טבלאות תשתית של קודים אחידים (לדוגמה: מין, מצב משפחתי, עיסוקים וכד'). טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

1.8.6 ביום 15 ביולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שניה של חוזר שעניינה צירוף עמיתים לגוף מוסדי - הבהרה. מטרת טיוטת החוזר הינה להבהיר את היחס בין סעיף 13 לחוק ייעוץ ושיווק פנסיוני, הקובע כי ביצוע עסקה לגבי מוצר פנסיוני בעבור לקוח תיעשה רק כחלק מייעוץ או שיווק פנסיוני ובהמשך לו, לבין סעיף 20(ב) לחוק קופות גמל, הקובע כי מעביד רשאי להפקיד תשלומים לקופה בהתאם להוראות הדין או הסכם, כל עוד העובד לא בחר בקופה אחרת. בטיוטת החוזר נקבע, כי כל קשר של יחיד עם יועץ פנסיוני או עם סוכן ביטוח פנסיוני או עם סוכן שיווק פנסיוני ("בעל רישיון") מהווה ייעוץ או שיווק פנסיוני ועל כן חל סעיף 13 הנ"ל ולא ניתן לבצע עסקה ללא הליך של ייעוץ או שיווק פנסיוני. מאידך, אם עובד מצטרף לגוף מוסדי אשר הוגדר על ידי מעבידו כברירת מחדל לפי הוראת סעיף 20(ב), בדרך של פניית מעבידו לקופת הגמל, אין חובה לערוך הליך של ייעוץ או שיווק פנסיוני. כמו כן, אם יחיד פונה ישירות לגוף מוסדי והגוף המוסדי פסיבי לחלוטין ואינו נוקט כל פעולה שיווקית אל מול אותו יחיד, אין מדובר בשיווק פנסיוני. אם היחיד בשלב כלשהו בהליך ההצטרפות נפגש או מדבר עם נציג של הגוף המוסדי או עם בעל רישיון או שואל שאלות לגבי המוצר ו/או התאמתו לצרכיו, חובה לבצע שיווק פנסיוני. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.7 ביום 14 ביולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שלישית של חוזר שעניינה הוראות לעניין תוכנו של מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח. חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני מחייב בעל רישיון להתאים את הייעוץ או השיווק הפנסיוני לצרכיו של כל לקוח, ולבחור את סוג המוצר הפנסיוני, את המוצר הפנסיוני ואת הגוף המוסדי המתאימים ביותר עבורו, וזאת לאחר שבירר עם הלקוח את מטרות החיסכון שלו באמצעות המוצר הפנסיוני, את מצבו הכספי דרך כלל, את החיסכון הקיים שלו באמצעות מוצרים פנסיוניים ואת שאר הנסיבות הצריכות לעניין, ככל שהלקוח הסכים למסור מידע לגביהם. כמו כן, החוק מחייב את בעל הרישיון להעביר ללקוח בעת מתן ההמלצה מסמך בכתב, המפרט את הנימוקים להמלצתו בדבר כדאיות החיסכון שלו או של קרובו באמצעות מוצר פנסיוני. טיוטת החוזר כוללת פירוט לגבי אופן עריכת מסמך ההנמקה, המידע המינימאלי שיש לכלול בו, משך הזמן בו על בעל רישיון לשמור העתק ממסמך ההנמקה וחובת הגוף המוסדי לקבל לידיו העתק מסמך ההנמקה החתום על ידי הלקוח עובר לצירוף לקוח למוצר פנסיוני. כמו כן, נקבעה חובה על גוף מוסדי לבצע בדיקות מדגמיות לגבי לקוחות שהצטרפו אליו על ידי בעל רישיון שהוא סוכן ביטוח והאם הגיוס נערך בהתאם להוראות החוזר. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

1.8.8 ביום 6 ביולי 2008 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה איסוף מידע סטטיסטי אגב ישוב תביעות. בהתאם לטיוטת החוזר, גוף מוסדי יאסוף וישמור את נתוני התביעות (במתכונת הקבועה בטיוטת החוזר) של השנים הקודמות ויפרסם באתר האינטרנט שלו את נתוני התביעות של ארבע השנים האחרונות, עד ליום 31 במרס ביחס לשנה שחלפה. החוזר יחול על נתוני התביעות לשנת 2009 ואילך וכולל הוראות מעבר לענין נתוני התביעות בשנת 2008. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.9 ביום 3 ביולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שניה של חוזר שעניינה גמול לדירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים. מטרת טיוטת החוזר הינה יצירת התאמה בין תנאי הגמול של דירקטורים חיצוניים בגופים מוסדים המאוגדים כחברות פרטיות, לתנאי הגמול של דירקטורים חיצוניים בגופים מוסדיים המאוגדים כחברות ציבוריות, כפי שנקבעו בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני) (תיקון) התשס"ח - 2008 מיום 6 במרס 2008. במסגרת התקנות עודכן סכום הגמול הקבוע המשולם בהתאם להון העצמי של החברה וכן הוספה דרגה של חברות (בעלות הון עצמי העולה על 1 מיליארד ש"ח). כמו כן, נקבעה האפשרות להעניק גמול עודף לדירקטור חיצוני מומחה (כהגדרתו בטיוטת התקנות), ובלבד שהגמול המשולם לכל הדירקטורים החיצוניים מאותו הסוג יהיה זהה. עוד נקבע, כי אישור האסיפה הכללית את הגמול נדרש רק במידה ששיעור הגמול נמוך מן הסכום הקבוע בתוספת לתקנות. לגבי גופים מוסדיים, נקבע כי הגמול ישולם בהתאם להון העצמי של הגוף המוסדי, בתוספת שווי הנכסים המנוהלים בעבור אחרים.

1.8.10 ביום 19 ביוני 2008 פרסם המפקח טיוטת שניה של חוזר שעניינה שירותי תפעול זמניים. בהתאם לחוזר, השירותים הזמניים אשר באפשרות חברה מנהלת לקבל מתאגיד בנקאי, כחלק משירותי התפעל , בתקופת המעבר (עד ליום 1.8.2010) הינם:

(א) מתן מידע לעמיתים שלא באמצעות האינטרנט;

(א) קבלת מידע ישירות מעמיתים, לרבות עדכון פרטי העמיתים;

(ב) קבלת מידע ישירות ממעסיקים בנוגע להפקדת כספים בקשר לעובדיהם;

(ג) קבלת בקשה מעמית למשיכת כספים בסכום שאינו עולה על 50,000 ש"ח;

(ד) קבלת בקשת הפקדה שוטפת של כספים לזכות עמית, מעמית או ממעסיק. כמו כן נקבע כי כל הסכמה על שירותי תפעול זמניים עם התאגיד הבנקאי תוגש למפקח לפני מועד כניסתה לתוקף. הסכמות שהתקבלו טרם פרסום החוזר, תוגשנה למפקח תוך 15 ימים ממועד פרסום החוזר.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.11 ביום 16 באפריל 2008 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה טיוב נתוני וזכויות העמיתים בגופים מוסדיים. בהתאם לטיוטת החוזר, על גוף מוסדי לבצע את כל הפעולות הנדרשות במטרה להבטיח את קיומם של מערכות מידע ובסיסי נתונים המכילים נתוני מידע מהימנים, מדויקים, שלמים וזמינים הניתנים לאחזור במהירות ובאפקטיביות. טיוטת החוזר קובעת, בין היתר, כי על גוף מוסדי לבצע טיוב של כל נתוני המידע של עמיתיו שיכולים להיות בעלי השפעה על זכויות העמית. תהליך הטיוב יכלול אימות מהימנות ושלמות המידע במערכות הגוף המוסדי וביצוע תהליכי חישוב ועיבוד של נתוני המידע שטויב, כך שניתן יהיה להבטיח כי זכויות העמיתים חושבו כיאות, ולבצע תהליכי בקרה ופיקוח על נכונותן. כמו כן, יש לנהל את המידע באופן שיאפשר אחזור וניתוח של מידע לגבי זכויות העמיתים והרכבן לכל נקודת זמן בתקופת חברותו של עמית בקופת גמל או בתקופת ביטוחו אצל מבטח. את הפעולות הנ"ל יש לבצע עד ליום 31 בדצמבר 2009. טיוטת החוזר קובעת את הפעולות שיש לבצע לצורך ביצוע הוראות החוזר, לרבות קיום דיון בדירקטוריון הגוף המוסדי בדבר עמידה בהוראות החוזר ומינוי אחראי לתהליך. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

1.8.12 ביום 8 באפריל 2008 פרסם המפקח טיוטה שניה של חוזר שעניינה הוראות בדבר חישוב שווי נכסים של גוף מוסדי. טיוטת החוזר קובעת, כי הנכסים הלא סחירים יוצגו בשווים ההוגן בהתאם להוראות לחישוב שווים המפורטות בטיוטת החוזר, וכן קובעת הוראות לענין חישוב שווי של נכס הנסחר באמצעות עושי שוק. עוד נקבע בטיוטת החוזר, כי ועדת ההשקעות של גוף מוסדי תוודא קיומו של מערך בקרה שוטף ומערך ביקורת על אופן חישוב שווי הנכסים ועל עדכניות הערכתם. הוראות החוזר יחולו על חברות מנהלות וקופות גמל שבניהולן, קרנות פנסיה ותיקות ותיק פוליסות תלויות תשואה בחברות הביטוח. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.13 ביום 13 במרס 2008 פרסם המפקח טיוטה שניה של חוזר שעניינה ביטוח משלים לעמיתים בקופת גמל. טיוטת החוזר קובעת הוראות לגבי רכישת ביטוח משלים מכספי החברה המנהלת עבור עמית בקרן פנסיה או בקופת גמל באמצעות החברה המנהלת. בהתאם להוראות אלו, החברה המנהלת תשמש כבעלת פוליסת הביטוח המשלים, הביטוח המשלים יהיה ביטוח קבוצתי למקרה מוות או אובדן כושר עבודה בלבד. התשלומים עבור הכיסויים הביטוחיים ייעשו מכספי החברה המנהלת בלבד. החברה המנהלת וחברת הביטוח שממנה יירכשו הכיסויים הביטוחיים לא יהיו צדדים קשורים כהגדרתם בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), תשכ"ד – 1964. בנוסף, נקבע בטיוטת החוזר, כי רכישת ביטוח חיים קבוצתי בקופת גמל תיעשה בהתאם להוראות תקנה 31 לתקנות מס הכנסה ויחולו לגביה ההוראות הבאות: החברה המנהלת תשמש כבעלת פוליסת ביטוח החיים הקבוצתי עבור קופת הגמל שבניהולה; על רכישת ביטוח חיים קבוצתי מחברת ביטוח שהיא צד קשור, כהגדרתו בתקנות מס הכנסה, חלות הוראות תקנה 12ד41 לתקנות מס הכנסה. טיוטת החוזר נמצאת בדיונים בין המפקח לחברות הביטוח.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.8 טיוטות חוזרים (המשך)

1.8.14 ביום 24 בינואר 2008 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה הוראות לעניין רואה חשבון מבקר של גוף מוסדי וטיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (כללים למניעת ניגוד עניינים של רואה חשבון מבקר) התשס"ח – 2008. טיוטת החוזר מסדירה כללים להבטחת פעילותו התקינה של רואה החשבון המבקר של גוף מוסדי, חובותיו ודרכי עבודתו, וכן חובותיו של הגוף המוסדי בקשר עם הביקורת החיצונית. טיוטת החוזר קובעת הוראות לענין מינוי והבטחת כשירות ומומחיות של רואה החשבון המבקר, חובת רוטציה של שותפים האחראים על הביקורת ועל סקירת הדוחות, שיתוף הפעולה של הגוף המוסדי עם רואה החשבון המבקר ונסיבות בהן על הגוף המוסדי המבוקר לדווח לממונה. בנוסף, נקבע בטיוטת החוזר, כי רואה החשבון המבקר ימסור לועדת ביקורת ולועדת מאזן של הגוף המוסדי, אחת לשנה, לפני מועד אישור הדוח הכספי דוח שנתי מפורט הכולל ממצאים מהותיים ונושאים המפורטים בטיוטת החוזר והרלבנטיים לאישור הדוח הכספי. רואה החשבון המבקר ידווח ליו"ר הדירקטוריון, לועדת הביקורת ולמנכ"ל, בהקדם על פי הנסיבות, על כל מידע שלפי דעתו נדרש להם למילוי תפקידם. עוד נקבעו בטיוטת החוזר, הוראות לענין הדיווחים שעל רואה החשבון המבקר להעביר למפקח, דרכי עבודת רואה החשבון המבקר והוראות לענין נאותות דיווח סעיפי ההתחייבויות הביטוחיות בדוח הכספי. בטיוטת התקנות נקבע, בין היתר, כי לא ימונה אדם לתפקיד רואה חשבון מבקר בגוף מוסדי, אלא אם הוא או תאגיד רואי חשבון שהוא חבר בו בלתי תלויים בגוף המוסדי. כמו כן, לא ימונה מי שהכין עבור הגוף המוסדי דיווח הנדרש על ידי הממונה בשנה שקדמה למינויו או אם הוא מכין דיווח כאמור. על רואה החשבון המבקר לנקוט צעדים סבירים על מנת לוודא כי אינו נתון בניגוד עניינים בקשר עם תפקידו. כמו כן, נקבעו הוראות בקשר עם איסור העסקת אקטואר מבקר (כהגדרתו בטיוטת החוזר) בידי רואה חשבון מבקר. טיוטת החוזר והתקנות נמצאות בדיונים בין המפקח לגופים המוסדיים.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.9 טיוטות תקנות

1.9.1 בהמשך לדוח הועדה לבחינת הצעדים הדרושים להגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל (ועדת חמדני) שפורסם בינואר 2008, ביום 5 באוגוסט 2008 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ח – 2008, התקנות קובעות, בין היתר, כדלקמן:

א. נושאים שלגביהם חייב משקיע מוסדי להשתתף בהצבעות ולהצביע בעד או נגד;

ב. סייגים לחובת השתתפות בהצבעה זו;

ג. במקרה שבעל השליטה במשקיע המוסדי מחזיק בתאגיד (שהמשקיע המוסדי בעל מניות בו) לפחות 5% מסוג כלשהו של אמצעי שליטה, המשקיע המוסדי ישתתף ויצביע באסיפה הכללית של התאגיד באופן שיאושר בידי הנציגים החיצוניים בועדת ההשקעות של המשקיע המוסדי. חובת ההשתתפות וההצבעה לא תחול על משקיע מוסדי אשר הצביע לפי המלצת הצבעה של גורם מקצועי עימו התקשר;

ד. משקיע מוסדי רשאי לקבוע סוגי הצעות החלטה לגביהן יתקשר עם גורם מקצועי לצורך גיבוש המלצות הצבעה ובלבד שהתקיימו התנאים המפורטים בטיוטת התקנות;

ה. הצביע משקיע מוסדי לפי המלצת הצבעה של גורם מקצועי עימו התקשר, יראו אותו כמי שהצבעתו לא הייתה נגועה בניגוד עניינים העולה כדי הפרת חובת הנאמנות, אלא אם כן הוכח אחרת. התקנות יחולו על חברה מנהלת – לגבי השקעות המבוצעות עבור קופות הגמל שבניהולה ועל מבטח – לגבי השקעות העומדות כנגד התחייבויות תלויות תשואה. מתקיימים דיונים בין המפקח לגופים המוסדיים באשר לטיוטת התקנות.

במקביל לפרסום טיוטת התקנות הנ"ל, פורסמה טיוטת חוזר שעניינה הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.9 טיוטת תקנות (המשך)

1.9.2 ביום 6 במרס 2008 פרסם המפקח את טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ח-2008. התקנות המוצעות מסדירות פעילות של קופות גמל בניהול אישי. בהתאם לטיוטת התקנות, כספי קופת גמל בניהול אישי יושקעו אך ורק לפי הוראות של אחד מאלה בכל חשבון:

א. העמית;

ב. קרוב של העמית שקיבל ממנו ייפוי כוח הכולל הרשאה לתת הוראות לחברה המנהלת לענין השקעות הכספים;

ג. מנהל תיקים שהעמית בקופת הגמל התקשר עימו בהסכם הכולל את כל הפרטים הנדרשים להתקשרות בין לקוח ובין מנהל תיקים לפי חוק הסדרת העיסוק, בשינויים המחויבים, ואשר העמית הורה לחברה המנהלת להשקיע את כספי קופת הגמל באמצעותו.

בהתאם לטיוטת התקנות, על החברה המנהלת לערוך הסכם בכתב עם העמית בקופת גמל בניהול אישי ולמסור לו העתק ממנו מיד לאחר חתימתו. בטיוטה נקבעו הוראות למקרה שהעמית בוחר, כי השקעת כספו בקופת הגמל תיעשה על פי הוראות מנהל תיקים, לעניין מגבלות על השקעת כספי קופת גמל בניהול אישי, לעניין סכומים שניתן לנכות מנכסי קופת הגמל בניהול אישי, לעניין אופן שערוך הנכסים ולעניין העברת כספים.

התקנות חלות גם על מסלול השקעה בקופת גמל מסלולית שניתן לבצע בה את השקעת הכספים רק על פי הוראת המנויים לעיל, ויראו את המסלול האמור כאילו היה קופת גמל בניהול אישי. בטיוטת התקנות נקבע, כי חברה מנהלת של קופת גמל בניהול אישי רשאית לרכוש/למכור ני"ע באמצעות צד קשור ובלבד שהעמלות לא יעלו על 20% מסך העמלות ששולמו בשל כלל הרכישות והמכירות שביצעה במהלך שנה קלנדארית בקופת הגמל. כמו כן נקבע, כי לא תשולם עמלת הפצה ליועץ פנסיוני או ליועץ השקעות בעד קופת גמל בניהול אישי.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.9 טיוטות תקנות (המשך)

1.9.3 ביום 28 בינואר 2008 פורסמה טיוטה נוספת של תקנות הפיקוח על שירותים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים) התשס"ח-2008 שהועברה לאישור וועדת הכספים של הכנסת. בתקנות אלו רוכזו כל כללי ההשקעה על כל הגופים המוסדיים בהבחנה בין "קופות גמל משלמות קצבה", משקיע מוסדי (קרנות פנסיה, קופות גמל וחברות ביטוח בשל התחייבויות תלויות תשואה, חברת ביטוח בשל התחייבויות שאינן תלויות תשואה (לרבות הון עצמי) וחברות מנהלות בשל הונן העצמי. התקנות כוללות, בין היתר, השוואת ההסדר התחיקתי הקיים בתחום הביטוח להסדר הקיים. התקנות בקופות הגמל והפנסיה (בכל הקשור לתיקי השקעה של כספים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה והתחייבויות שאינן תלויות תשואה והשקעות ההון העצמי). כמו כן, כוללות התקנות שינויים בכללי ההשקעה לשם התאמתם למדיניות משרד האוצר בנוגע לפעילות שוק ההון והגופים המוסדיים. התקנות משוות את כללי ההשקעה החלים על החלק החופשי של קרנות הפנסיה הותיקות לכללי ההשקעה החלים על הגופים המוסדיים, מבטלות את התלות בין רמת הדרוג לבין שיעור ההשקעה המותר בתאגיד בודד ובקבוצת לווים, מרחיבות את האפשרות להשקיע במדינות בעלות דירוג אשראי BB ומעלה, משנות את שיעור ההשקעות המותרות בתאגידים אחרים, קובעות מגבלות על ההשקעה בתאגידים ריאליים ובמבטחים אחרים כנגד התחייבויות שאינן תלויות

תשואה וכו'. בתקנות נכללות הוראות בענין אישור עסקאות בין גופים מוסדיים לתאגידים קשורים שלהם, מנגנון אישור עסקאות כאמור ובענין מגבלות כמותיות ביחס להיקף ההשקעה בצדדים קשורים או באמצעות צדדים קשורים. ביום 7 ביולי 2008 טיוטת התקנות עברה לאישור הכנסת.

פרק ד' – התפתחויות בענף קופות גמל וקרנות פנסיה (המשך)

1.9 טיוטת תקנות (המשך)

1.9.4 ביום 28 בינואר 2008 פורסמה טיוטת תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (תיקון), התשס"ח – 2008. במסגרת טיוטת התקנות בוטלו המגבלות בדבר סוגי ההוצאות שייפרעו מנכסי הקופה, כמו כן בוטלו ההוראות לפיהן דמי ניהול ושכר הנאמן שישולמו בשל השקעה ביחידות בקרן ובקרן חוץ ישולמו מתוך דמי הניהול שגבתה הקופה וכי תשלומים במסגרת התקשרות קופת גמל עם יחיד או חברה בעלי רשיון ניהול תיקי השקעות לשם ניהול ההשקעות של הקופה, ישולמו מתוך דמי הניהול.

1.9.5 ביום 7 בינואר 2008 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח) (תנאי כשירות וכללים למניעת ניגוד עניינים למבקר פנימי בגוף מוסדי), התשס"ח – 2008. בטיוטת התקנות נקבעו תנאי כשירות למבקרים פנימיים בגוף מוסדי. כמו כן, נקבע כי מבקר פנימי לא ימלא בגוף המוסדי תפקיד נוסף, זולת תפקיד הממונה על תלונות העובדים.

1.10 **הוראת שעה לעניין השקעה מאגרות חוב קונצרניות**

1.10.1 חישוב שווי של אגרות חוב קונצרניות לפי עלות מתואמת

כללי

משקיע מוסדי יהיה רשאי לחשב את שוויין של איגרות חוב קונצרניות או מסגרות מנוצלות ללווים, שרכש או הקצה החל מיום 4 בנובמבר 2008 ועד למועד שעליו יודיע הממונה, לפי עלות מתואמת ולא לפי שווי שוק או שווי הוגן, בכפוף לקיומם של תנאים אלה:

1.10.2 המשקיע המוסדי יפתח מסגרת השקעה עבור כל קופה או קרן שבניהולו או עבור כל מסלול השקעה בהתחייבויות תלויות תשואה שבניהולו (להלן – מסלול השקעה), לפי העניין.

1.10.3 השווי המצטבר של איגרות החוב הקונצרניות או מסגרות מנוצלות ללווים של כל קופה, קרן או מסלול השקעה, המנוהלות במסגרת ההשקעה כאמור בסעיף קטן א', במועד רכישתן או הקצאתן, לא יעלה על 3% מהשווי המשוערך של נכסי הקופה, הקרן או מסלול ההשקעה, לפי העניין.

פרק ד' – מגמות והתחרות בשוק קופות הגמל (המשך)

1.10 **הוראת שעה לעניין השקעה מאגרות חוב קונצרניות** (המשך)

1.10.4 איגרות החוב הקונצרניות ומסגרות מנוצלות ללווים ינוהלו במסגרת ההשקעה החל ממועד רכישתן או הקצאתן, בהתאמה, ויוחזקו על ידי המשקיע המוסדי עד מועד פדיונן הסופי. ואולם, המשקיע המוסדי יהיה רשאי למכור איגרת חוב קונצרנית לפני מועד פדיונה הסופי, בנסיבות מיוחדות ואם התקבל לכך אישור מנומק ומתועד של ועדת ההשקעות. המשקיע המוסדי ימסור לממונה דיווח מיידי אודות מכירה כאמור, בצירוף אישור ועדת ההשקעות.

1.10.5 שוויה של איגרת חוב קונצרנית או מסגרת מנוצלת ללווה שנכללה במסגרת השקעה יחושב לפי עלות מתואמת, כל עוד היא מוחזקת בידי המשקיע המוסדי.

1.10.6 למען הסר ספק, במסגרת ההשקעה לא ייכללו אגרות חוב קונצרניות או מסגרות מנוצלות ללווים שהועברו למשקיע המוסדי, בתמורה לאגרות חוב או ניירות אחרים, מגוף מוסדי אחר, ממשקיעים מוסדיים המנוהלים או נשלטים בידי אותו גוף מוסדי (שהוא המשקיע המוסדי) או במסגרת אותו גוף מוסדי (שהוא המשקיע המוסדי).

1.10.7 **פיקוח ובקרה על מסגרת ההשקעה**
ועדת ההשקעות תדון, לפחות אחת לרבעון, באופן ניהול מסגרת ההשקעה.

פרק ה׳ – התפתחות בשוק ההון

במהלך הרבעון נמשכה התנודתיות בשוקי המניות כאשר לאחר ירידות חדות שנרשמו ברבעון הראשון ועליות נאות ברבעון השני, הרבעון השלישי הסתיים בירידות חדות של כ- 18% במדדי ת״א 100, ת״א 25 ומניות יתר. היפוך הכיוון היה על רקע רצף שלילי של חדשות ואירועים שזרמו משוקי ארה״ב, רוסיה ואירופה. אלו הדגימו את נזקי הגלובליזציה ואת תופעת ההידבקות של כלכלות נוספות במשבר, שהחל לפני כשנה בשוק המשכנתאות בארה״ב. בעוד ברבעון השני מחירי הסחורות האמירו ותרמו לביצועי יתר חדים במניות ענף הכימיה, ברבעון השלישי נרשמה ירידה חדה במחירי הסחורות החקלאיות ובנפט שהפעם תורגמה לשלילה ע״י המשקיעים, לאור ההכרה שירידת המחירים מהווה למעשה עוד אינדיקציה להאטה המחריפה. תופעות אלו באו לידי ביטוי בשוק ההון בישראל בשני מובנים: הראשון, החל פרסום מדדי מקרו שהראו כי ישנה האטה בקצב צמיחת הכלכלה בישראל, מה שגרם למשקיעים להבין שכלכלת ישראל גם עלולה להינזק מהמשבר העולמי. השני, לקראת סוף הרבעון, החל בנק ישראל לשנות דגש במדיניותו מכזו הבאה לטפל באינפלציה, לכזו שמטרתה לטפל בהאטה וביציבות המערכת הפיננסית, מה שבא לידי ביטוי בשינוי מגמה והורדת ריבית ב- 0.75% במהלך אוקטובר. בהתאם, התחזית לצמיחה בתמ״ג ב- 2008 נותרה עדיין ברמת 4% אך זו לשנת 2009 עודכנה כלפי מטה לרמת 2.5%-2.7% . כמו כן, כיום מעריך בנק ישראל, שינוי כיוון בשיעור האבטלה ועליה מתונה לרמת 6.5%.

מדיניות רכישת הדולרים המשיכה כסדרה גם ברבעון השלישי ולעת עתה משדר הבנק שהוא אינו מתכוון לשנותה. מדיניות זו, בצמוד להתחזקות הדולר בעולם תרמה ברבעון השלישי לפיחות בשקל למול הדולר ולהיחלשות היורו. מגמה זו נמשכה והוחרפה באוקטובר. בראיה כוללת, השקל עדיין נותר מטבע חזק יחסית, מה שאינו מבשר טובות לכושר התחרות של היצואן הישראלי. בתקופה 1.1.08-30.9.08, נחלש הדולר למול השקל בכ- 11% והיורו בכ- 11.6%.
האינפלציה בחודשים ינואר-ספטמבר עמדה על 4.4% וב- 12 החודשים האחרונים על 5.5%. מדד 9.08 סימן האטה באינפלציה ובצפי קדימה לאור הירידה במחירי הסחורות, אם כי ברמת הרבעון כולו, נרשמה עליה של 2% במדד המחירים. השינויים בציפיות, באו לידי ביטוי בהתנהגות אג״ח הממשלתיות. בעוד במחצית הראשונה נטו להוביל אג״ח הצמודות למדד, ברבעון השלישי התהפכה המגמה ונרשמה ירידת תשואות באפיק השקלי. בחודשים ינואר-ספטמבר, רשם מדד אג״ח ממשלתי צמוד עליה של כ- 6.1% בעוד מדד אג״ח שקליות עלה בכ- 4.7%. ברבעון השלישי, נרשם כאמור שינוי מגמה ומדד אג״ח ממשלתי צמוד הראה ירידה של כ- 1.8% בעוד מדד אג״ח שקלי עלה בכ- 2%.

פרק ה׳ – התפתחות בשוק ההון (המשך)

במהלך הרבעון השלישי, נרשמה עליית תשואות חדה בשוק האג״ח הקונצרני שהתבטאה בירידה של כ- 8% במדד הרלוונטי. זאת על רקע פדיונות בקרנות נאמנות אג״חיות, תעודות סל (העוקבות אחר מדדי התל בונד) וקופות גמל ולאור מידע שזרם לשוק לאחר פניית הרשויות לחברות בתשואת זבל, לחשוף את תוכניות שירות החוב שלהן. חברות הדירוג החלו ברבעון השלישי לעדכן את דירוגי החברות שנכנסו לרשימת מעקב (בעיקר נדל״ן ומוצרים פיננסים) ברבעון השני. מרבית העדכונים הסתיימו בהורדות דירוג, בצמוד להתחדדות ההכרה בעוצמת המשבר הכלכלי בעולם. חודש אוקטובר סימן עליית מדרגה בדרגת המשבר הפיננסי עם חשיפת קשיים תזרימיים של מדינות שלמות ביניהן איסלנד, אוקראינה, הונגריה וארגנטינה. עקב כך הגיעו ממשלות לתובנה שמדובר במשבר גלובלי ובהתאם ראוי להתקיים תיאום בין בנקים מרכזיים בעולם, לכל הפחות בנושא מדיניות הריבית. למרות חבילת צעדים נוספת של הזרמת נזילות לבנקים, והורדת ריבית בשיעורים של 0.5-1% במדינות השונות, נראה שמחריף משבר אי האמון של הציבור בשוקי הכספים והבנקים, מה שתרם למשיכות כספים אדירות מהבורסות ומקרנות ההשקעה השונות. עקב כך רשמו שוקי המניות בעולם ירידות חדות כאשר השוק בישראל היווה בבואה של שוקי העולם. מדד ת״א 100 ירד באוקטובר לבדו כ- 20% והשלים ירידה של כ- 44% מתחילת השנה.כמו שוקי המניות גם שוקי האג״ח חוו ירידות. הדבר בלט באג״ח הממשלתיות השקליות הארוכות לאור הגדלת היקף גיוסי ההון הסחיר של האוצר לנובמבר מעבר למתוכנן. המרווחים בין אג״ח קונצרניות לבין אג״ח ממשלתיות המשיכו להתרחב עבור אג״ח בדירוג AA ומטה. שינוי הטעמים תוך מעבר מאג״ח צמוד לאג״ח שקלי החל כבר בספטמבר, לאור ירידה בציפיות לאינפלציה שקיבלו חיזוק מהורדת הריבית במשק. הגדלת הגיוסים באג״ח שקלי פגעה בשני האפיקים גם יחד כאשר במקביל מהלך של גופים מוסדיים להגדיל נזילות הביאה למכירות כפויות של אג״ח לכל אורך הקו וליצירת עיוותי שוק בתמחור חלק מאג״ח הקונצרניות, שברובן צמודות למדד.

על מנת להניע מחדש את שוק האג״ח הקונצרני פרסם המפקח על שוק ההון והביטוח בתחילת נובמבר, הוראת שעה לפיה כל גוף מוסדי שיקנה אג״ח קונצרני מפרסום החוזר ואילך, יוכל להגדירו כנייר לפדיון ובהתאם יוכל לרשום אותו בערך מתואם ולא בערך שוק. הוראה זו אמורה הייתה להפיג את חשש המוסדיים מרישום הפסדים בטווח קצר, במקרה של המשך שחיקת מחירי האג״ח, באם ימשך למשל מצב של מכירות כפויות ע״י קופות גמל ו/או קרנות נאמנות.

פרק ה' – התפתחות בשוק ההון (המשך)

שוקי הכספים בחו"ל

הרבעון השלישי עמד בסימן האצת החדשות השליליות בגזרת המקרו ומצד המערכת הפיננסית, בראשן קריסת ליהמן ברדרס, שסימנה את סוף עידן בנקי ההשקעות בארה"ב. בעקבות אירוע דרמטי זה, החלה תגובת שרשרת חריפה בגופים פיננסים כגון חברות ביטוח וקרנות גידור אשר תרמה להחרפת מחנק האשראי וליצירת חוסר אמון הדדי בין הגופים הפיננסים. כצעד נגדי של הממשל, הורחבה מגמת ההלאמות של גופים פיננסים (מסחריים ומשכנתאות) במדינות שונות בעולם. זאת ועוד, אירועים אלו חייבו רשויות במדינות שונות בעולם, בראשן מדינות ה- G7, להשיק במשותף תוכניות תמיכה חסרות תקדים במערכות הפיננסיות שלהן, במטרה למנוע מחנק אשראי. עלות תוכניות אלו הסתכמה במאות מיליארדי דולרים אך למרות זאת, המשקיעים המשיכו לחוש חוסר בטחון שזהו סוף פסוק, מה שבא לידי ביטוי בתנודות חריגות בעוצמתן בשוקי העולם בחודש אוקטובר.

בעוד הרבעון השני חידד עבור בנקים מרכזיים בעולם את הצורך בהתמודדות עם האצה באינפלציה לצד רצון להאיץ את הפעילות הכלכלית, ברבעון השלישי השתנה הדגש לטיפול בהאטה ובמחנק האשראי. בהתאם, הושק באוקטובר מהלך מתואם של הורדת ריבית ב- 0.5-1% במטרה לשפר את נזילות המערכת הבנקאית.

הרבעון השלישי סימן שינוי מגמה במחירי הסחורות החקלאיות והנפט, שבלט בירידה מרמת כ- 140$ לחבית במהלך יולי לרמת 65$ בסוף אוקטובר. ירידה חדה זו תמכה בהערכות בדבר קיומם של ביקושים ספקולטיביים במחירי הסחורות. בעוד במחצית הראשונה, החששות מפגיעה בכלכלת ארה"ב תרמו להאמרת הדולר לרמת 1.55-1.6 יורו לדולר, ברבעון השלישי החלה גם כלכלת אירופה להציג סימני האטה מתגברים. התמהמהות הבנק האירופי בטיפול בבעיה, דרך הורדת ריבית או צעדים פיסקליים אחרים, כפי שנקטו הרשויות בארה"ב, הביאה להיחלשות מהותית של היורו מול הדולר אל מתחת לרמת 1.3 יורו לדולר.

כלכלת רוסיה משכה עניין רב ברבעון השלישי, עד אליו הצליחה להימלט מהתשואות השליליות שרווחו בשוקי המערב. הסיבה המרכזית הייתה הפלישה לגיאורגיה והמשניות, שידור מסרים מהשלטון בדבר שינוי היחס למשקיעים זרים וירידת מחיר הנפט, מרכיב מהותי בכלכלת המדינה. תוך כשלושה חודשים יצאו מהשוק הרוסי השקעות זרות בהיקף של עשרות מיליארדי דולרים ומשכו את הבורסה המקומית לירידות חדות שתוקנו בחלקן בסוף אוקטובר. מגמה דומה אפיינה גם את השוק הצומח בברזיל שנשען ברובו על מחירי הנפט והמתכות.

בסיכום ביניים מתחילת השנה (ינואר-אוקטובר), כל הבורסות המרכזיות בעולם נמצאות בטריטוריה שלילית, שנעה בין תשואה שלילית של 30% ועד 60% . אי הודאות עדיין גבוהה והתנודתיות בהתאם. בתקופה 1.1.08-30.9.08 , ירד מדד S&P 500 בכ- 20% , מדד יורו סטוקס ירד בכ- 31% , MSCI העולמי בכ- 26% ומדד MSCI לשווקים מתפתחים ירד בכ- 37%.

פרק ה' – התפתחות בשוק ההון (המשך)

באוקטובר, החריפו כאמור הירידות והמדדים המובילים בעולם רשמו צניחה ממוצעת של כ-20%. מדד S&P 500 ירד בכ- 17% , מדד יורו סטוקס ירד בכ- 15% , MSCI העולמי בכ- 19% ומדד MSCI לשווקים מתפתחים ירד בכ- 27%.

גם שוקי המט"ח בעולם חוו באוקטובר תנודתיות קיצונית שבאה לידי ביטוי בהתחזקות הדולר והין על חשבון היורו והליש"ט. במהלך אוקטובר היין התחזק בכ- 16% אל מול האירו וב- 16% אל מול הלירה שטרלינג. כמו כן עלה הין ב- 7.5% אל מול הדולר ל- 98.06 יין לדולר, העלייה הגדולה ביותר מזה עשור. הלירה שטרלינג והאירו נחלשו באוקטובר בכ- 9% אל מול הדולר.

פרק ו' – ארועים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך דוח כספי ביניים התגבר חוסר היציבות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם ומכך נרשמו ירידות חדות בשערי הניירות ערך המונפקים לציבור.